

Werk aan een vitale lokale democratie

Aan: alle raadsleden, wethouders, burgemeesters, griffiers, gemeentesecretarissen, ambtenaren en anderen die na de verkiezingen van 21 maart 2018 samen invulling geven aan de lokale democratie.

Van: een groep raadsleden, wethouders, burgemeesters, gemeentesecretarissen en griffiers uit het hele land, het 'Overleg van Zeist', die samen met VNG en BZK werken aan vitalisering van de lokale democratie.

In het kort

De lokale democratie staat onder druk. Vitalisering is hard nodig. Wij, de deelnemers aan het 'Overleg van Zeist', roepen onze collega's binnen alle gemeenten op om de komende jaren te investeren in de democratie in hun gemeenten. Om te beginnen met een goed gesprek over lokale democratie rondom de verkiezingen in maart.

Oproep: investeer in lokale democratie

Vertrouwen, legitimiteit en draagvlak van het lokaal bestuur zijn niet vanzelfsprekend, daar moeten we continu hard aan werken. Inwoners van onze gemeenten voelen zich te vaak niet gehoord of niet serieus genomen. Denk aan discussies over vluchtelingen, aardgasbevingen of de luchthaven Lelystad. Te veel mensen haken hierdoor af, verliezen het vertrouwen in onze lokale bestuurders en politici. Daar moeten we iets aan doen. Wij willen het vertrouwen van onze bewoners heroveren, beter luisteren en aansluiten bij hun problemen en initiatieven. Door te investeren in vitalisering van de lokale democratie. Dat geeft energie!

Lokaal maatwerk noodzakelijk voor succes

Hoe een vitale lokale democratie er over 20 jaar precies uit ziet weten wij niet, maar dat het anders en beter kan dan nu weten we wel. Zoveel mogelijk aansluiten bij de lokale situatie is een belangrijk ingrediënt voor succes. Maak gebruik van de lokale energie. Lokaal maatwerk en variëteit in oplossingen voor 380 gemeenten zijn daarbij kernbegrippen. We moeten zelf aan de slag, waar nodig met extra financiële of juridische ruimte.

Werk aan een vitale lokale democratie

Start met zelfevaluatie

Waar staan we nu? Hoe staat het er lokaal voor met de democratie? Een stevige zelfevaluatie is nodig om daar achter te komen. Lastig, want dit gaat over ons eigen functioneren. Van raadsleden, wethouders, burgemeesters en ambtenaren. Onmisbaar echter als startpunt voor vitalisering in onze eigen gemeente. Hoe groot is het draagvlak, welke mensen doen wel/niet mee, hoe functioneren de checks en balances, hoe goed sluiten we aan bij de bewoners en ondernemers in onze gemeente? Deze evaluatie doe je niet alleen, maar met alle betrokkenen. Dat maakt het soms lastig, maar ook veel leuker.

Aanbevelingen voor een vitaliseringsagenda

Vitalisering van de lokale democratie hoort hoog op de agenda's van de nieuwe gemeentebesturen. Voor die agenda's hebben we hier een paar uitgangspunten en suggesties: Leid op: mensen maken de lokale democratie. Train en professionaliseer (nieuwe) raadsleden, college en ambtenaren. Leer ze omgaan met nieuwe vormen van democratie;

→ **Zet de lokale opgave centraal:** organiseer democratische processen rond lokale maatschappelijke opgaven. De inhoud staat centraal;

→ **Maak een agenda:** formuleer een innovatie-/ontwikkelagenda voor koplopers, met experimenten en pilotprojecten om nieuwe werkwijzen uit te proberen. Formuleer een leer-agenda voor de rest, om al doende te leren en de lessen te verspreiden;

→ **Neem inwoners mee:** aandacht voor democratisch burgerschap. Maak inwoners bewust dat zij een nieuwe rol hebben en geef ruimte voor nieuwe vormen van democratie;

→ **Leer van elkaar:** er is al een gereedschapskist vol projecten en methoden, er zijn al vele voorbeelden in de praktijk gebracht in het land. Zoek de aanpak die past bij de opgave en de eigen gemeente;

→ **Verbind:** representatieve- en participatieve democratie staan niet tegenover elkaar, ze kunnen elkaar versterken;

→ **Verbreed:** werk aan maatschappelijke democratie in het fysiek, sociaal en economisch domein;

→ **Vernieuw:** vitalisering van de democratie vraagt ook om een andere rol van de gemeenteraad en politieke partijen.

Werk aan een vitale lokale democratie

Verkiezingstijd biedt kansen

Binnenkort komt er een nieuw gemeentebestuur; een nieuwe raad en een nieuw college met een nieuw programma voor de komende jaren. De periode rond de verkiezingen biedt volop momenten om te werken aan een vitale democratie in uw gemeente. Gebruik dit moment. Ga er de komende tijd met elkaar over in gesprek.

→ **Tijdens de verkiezingen:** formuleer bijvoorbeeld een maatschappelijke agenda, organiseer een verkiezingsdebat waar bewoners centraal staan of experimenteer met een vorm van thema- of standpuntstemmen.

→ **Tijdens de formatie:** organiseer bijvoorbeeld een open formatieproces waarbij naast politici ook lokale partners worden betrokken, formuleer ook procesafspraken of laat je inspireren door 'Anders formeren'.

→ **Tijdens de collegevorming:** zoek bijvoorbeeld de beste wethouders voor de klus, die hun plannen publiek presenteren en verantwoorden. Spreek ook af wie de afspraken over vitalisering de komende 4 jaar bewaakt.

→ **Tijdens het opstellen van een nieuw collegeprogramma:** geen dichtgetimmerd akkoord, bepaal samen met de lokale samenleving de opgaven, democratische vernieuwing concretiseren in alle hoofdstukken/sectoren, formuleer bijvoorbeeld een lokaal democratisch akkoord. Zie www.democratischzakboekje.nl

→ **Op lange termijn:** zorg voor verankering in de organisatie en werkwijze van de gemeente, zodat onze lokale democratie vitaal blijft!

*We wensen u een goed en prettig gesprek en
een vitale lokale democratie toe*

Overleg van Zeist

Werk aan een vitale lokale democratie

***Dit initiatief komt vanuit de gemeenten
en is ondertekend door:***

Koos Janssen, burgemeester Zeist,
voorzitter VNG-werkgroep lokale democratie
Roger de Groot, burgemeester De Wolden
Fons Naterop, burgemeester Aalburg
Wilmien Haverkamp, burgemeester Tubbergen
Bert Blase, burgemeester Heerhugowaard
Ko Scheele, wethouder Ommen
Winnie Prins, wethouder Zeewolde
Floris Schoonderwoerd, wethouder Kaag en Braassem
Doret Tigchelaar, wethouder Hattem
Jocko Rensen, wethouder Houten
Frits Westerkamp, oud-wethouder Hollands Kroon
Josée Gehrke, griffier Hoogeveen en
voorzitter VNG-commissie Raadsleden & Griffiers
Heleen van Dijk, griffier De Fryse Marren
Arjen Oudbier, griffier Apeldoorn
Sjaak Kruis, raadslid Lelystad
Ingeborg Hoogveld, raadslid Rotterdam
Rocco Piers, raadslid Amsterdam
Jan Nauta, gemeentesecretaris Leiden
Kees Breed, VNG

Wij zijn betrokken bij projecten als Lokale Democratie in Beweging, Democratic Challenge, de VNG-Ontwikkelagenda Lokale Democratie: Actie op maat, Code Oranje, het initiatief #ikverfris en de wethoudersbrief over democratische vernieuwing.

De Vereniging van Nederlandse Gemeenten ondersteunt dit initiatief.
De Minister van BZK wil de komende maanden graag met vernieuwers in gesprek over het vormgeven van het door de minister aangekondigde Actieprogramma Lokale Democratie.

Dit is een initiatief door en voor gemeenten. Voor informatie en ondersteuning kunt u zich richten tot de helpdesk lokale democratie bij de VNG: D-loket@vng.nl.
